

Mozaik

Durmuş Hocaoğlu

Türk Yurdu, Devre: 7, Cilt: 24 (56), Sayı: 203 (564), Temmuz 2004., Ankara., s.9-14

Bibliyografya Notisi:

- Hocaoğlu, Durmuş., “Mozaik”., *Türk Yurdu*, Devre: 7, Cilt: 24 (56), Sayı: 203 (564), Temmuz 2004., Ankara., s.9-14 (6 sayfa), Türk Yurdu Dosya Başlığı: “Lozan Zafer mi, Yoksa Hezimet mi?”

İstatistikî Bilgiler:

Sayfa: 6, Kelime: 3.276, Karakter: Bořluksuz: 21.765, Bořluklu: 25.056

Matbû metni tarayarak dönüştüren ve düzenleyen:

Durmuş Hocaoğlu

MOZAİK

Durmuş HOCAOĞLU

Mehmed Âkif'in "okur-yazar denilen eski baş belâsı", Necip Fâzıl'ın "aslını gördüğü hiçbir şey, posasını görmediği hiçbir şey yoktur" şeklinde târif ettiği "yarı-aydın" tipine mükemmelen uyan; yetersiz ve yeteneksiz ve bir de bunların üstüne, ihlâssız, her devirde yükselen trendlerin kuyruğuna takılan, büyük bir kısmı ise içinde gizli din taşıyanlar gibi gizli hesapları bulunan "piyasa aydınları"nın, ya da diğer adıyla "Türkiye aydınları"nın ezeli ve tedâvisi handiyse imkânsız olan hastalıklarından olan sıhhsiz, içi doldurulmamış kavramlara yaslanma illetinin binbir türlü örneğinden birisi de "Mozaik Ülke"dir.

"Mozaik Ülke" hakkında ilk söylenmesi gereken, zayıf ve yetersiz bir kavram oluşu; fakat bu zayıflık, Türkiye'deki kullanılış şekli itibarıyla ise tam anlamıyla bir sığığa dönüşüyor. İkinci olarak da, kavramın kullanılış şekli ve yönelmiş olduğu siyâsi gayesiyle alâkalı; bu açıdan bakıldığında ise kötü fikirlerin iyi fikirleri kovduğu bir kötü fikirler piyasası olan Türkiye'de birtakım denâetlere hizmet etmek üzere tedâvüle sürülen tehlikeli bir "araç kavram" niteliği taşıyor.

Ancak, biz yine de mes'eleyi ciddiye alarak bu kavrama biraz eğilelim.

Mozaik Kavramı Hakkında

Mozaik kavramı gerçekten de, yerli yerince oturmuş, olgunlaşmış bir kavram olarak gözüküyor. Çünkü, bir kere, tamâmiyle alâkasız bir sâha olan mühendislik ve mîmarlıktan aktarılan bir terim olması hasebiyle bir sosyal bilim kavramına dönüştürülmesindeki riskler aşılamamış bulunmaktadır, ikincisi ise daha henüz gençtir ve üçüncüsü, piyasa entel(lektüel)lerinin elinden kurtulabilmiş değildir.

İmdi, bir başka alandan kavram aktarıırken bu kavramın arkaplanı ile iyice hesaplaşmaya girişilmez, kavramın yeni referans çerçevesi iyice tanım-

lanamaz olursa kavram oluşmayacağından maadâ, aktarma kavramın arkaplanı da olduğu gibi yeni sözde kavramın içine boca edilmiş olur. Bu itibarla, başka bir alandan kavram aktarmak son derece risklidir, hattâ tehlikeli; iyice temellendirilmeyecek olursa, hep alındığı alanın anlam çevresine atf yapar. Nitekim, ilk önce "Sosyal Fizik" adıyla temellendirilen Sosyoloji, müstakil bir ilim olabilmek için yapılması lâzım geleni, Fizik'ten tam istiklâlini alabilmeyi, ancak yeni adına kavuştuğunda alabilmiştir. Bu terminolojik sıkıntıyı birçok konuda görebiliriz: "Sentez" kavramı yeniden ve sıhhatlice tanımlanmadığı için "Türk-İslâm Sentezi"nin boşlukta kalması ve hattâ, aktarılmış olduğu arkaplanının bakıyesinin te'siriyle, murad edilenin tamâmen aksi bir mânâya gönderme yapması gibi, aynı dağınıklığı "Mozaik Ülke" kavramında da görmekteyiz.

Bir Mîmârî ve Mühendislik Kavramı Olarak Mozaik

İmdi: Mozaik, birbirleri ile aralarında bağlayıcılık özelliği mevcut olmayan ve bu sebeple kendiliğinden bir arada bir bütün oluşturacak şekilde bulunmaları mümkün olmayan, herbiri diğerinden tamâmiyle bağımsız, hattâ aykırı elemanların, kendi dışlarındaki başka bir bağlayıcı güç ile bir arada tutulması ile elde edilen bir konstrüksiyon olup; bu yüzden, onları bağlayan bu bağlayıcı, hâkim, *otoriter hâricî bağ* olmadan, bütün bu alâkasız, herbirisi diğerinden radikal olarak kopuk olan elemanlardan müteşekkîl bu konstrüksiyon vücut bulamayacağı gibi, bu bağlayıcı güç ortadan kalktığı taktirde ise darmadağın olmaya mahkûmdur. Mozaik'e bir "bütün" olarak vücut veren ve O'nu asıl olarak ayakta tutan O'nu oluşturan parçalar değil, onları bağlayan "otoriter hâricî bağ"dır ki bu da "çimento" ve varsa "demir"dir.

Nitekim, Mozaik'in asıl vatanı olan mühendislik ve mimarlık literatüründeki anlamlarına bir göz atığımızda bu husûsu açıkça müşâhede edebiliriz.

Bir mîmarî eleman olarak, Mozaik, öncelikle, bir yapı değil, bir süsleme, bezemedir; yâni aslî değil tâlî bir unsur, bir eklentidir. Bir binâ, bir yapı (strüktür), mozaiksiz de olabilir; fakat mozaik, bu binâ, bu yapı olmadan mevcut olamaz.

İkincisi, mozaik, asıldan olmayıp tâlîden olmakla, asıl yapıya, *yapısal (strüktürel) olarak*, bir katkıda bulunmaz; hattâ birçok bakımdan, tersine, yük getirir.

Üçüncüsü, mozaik, mâhiyet olarak, umûmiyetle "tessera" adı verilen, kenar uzunluğu 1 santimetre gibi çok küçük eb'atlardaki küp, üçgen prizma veya diktörtgen prizma şeklinde parçacıkların yukarıda sözünü ettiğimiz bağlayıcı eleman vâsıtasıyla birbirlerine ve ana gövdeye raptedilmesi sûretiyle anlamlı bir bütünlük oluşturur. Mozaik'i oluşturan herbir "tessera" tek başına bir anlam taşımaz; meselâ bir tablo içerisinde bir tek santimetrekarelik bir alan ne kadar anlam ve değer taşırsa, onun anlam ve değeri de o kadardır, daha fazla değil.

Mozaik'in parçacıkları olan "tessera"ların bir varlık olarak tek başlarına sâhip buldukları anlam ve değer, "bütün"e nisbetle son derece ehemmiyetsiz olup, asıl anlam ve değerlerini ancak o bütünlük içerisinde kazanabilmektedirler. Beri yandan, buna yol açan en önemli âmillerin başında, Mozaik'in, herbir parçasının bütünü bilgisini taşıyan bir "holistik sistem" olmamasıdır; filvâkî, tessera'lar, ferd-ferdâ, sâdece kendi bilgilerini taşırlar, "bütün"ün bilgisini değil; nasıl ki bir kitabın her bir sayfası sâdece kendi bilgisini taşır ve kitabın bütünlüğünü ihtivâ etmez ise -etmekte olsaydı o zaman o kitap "holistik" bir sistem olurdu- bir mozaikin parçacıkları da sâdece kendi bilgilerini taşırlar. Bu yüzden, parçalanmış bir mozaikin parçaları ele alındığında bu parçacıkların her birisi, sâdece ve yalnız kendi bilgisini taşıdığından kompozisyonun bütünü hakkında ipucu mâhiyetinde olmanın ötesinde başka bir bilgi veremeyecektir.

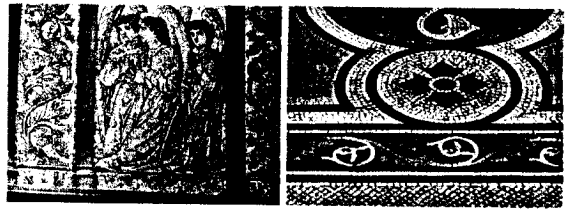
Bu îtibarla, "mozaik" kavramı, bir kompozisyon olarak, ancak *holistik ve strüktüralist* bir felsefî bakışla kavranabilir. Bir yapıyı, bir nesneyi, partiküllerine ayırmak sûretiyle analiz eden *partikülarist*, "bütün"ü parçalarına indirgeyen *redüksiyonist (indirgemeci)* felsefeyle konuya eğildiğimizde -meselâ, biraz yukarıda vermiş olduğumuz "tablo" ve "kitap" örneklerinde olduğu gibi, bu tabloyu/kitabı partikülarist/redüksiyonist bir analize tâbî tuttuğumuzda- karşımıza çıkacak olan şeyler, tek başlarına

birer partikül olarak, "bütün"e nisbetle kaale alınmaya değmez parçacıklar olacaktır. Bu da bizi biz-zarûre, "bütün"ü daha alt parçalarına indirgemeden, olduğu gibi "bütün" olarak analiz eden Holizm'e ve Strüktüralizm'e götürür.

Lao Tzu'nun "*Bir arabayı kısımlarına ayırdığımız zaman o gerçekte bir araba değildir*" aforizmasıyla¹ en erken formülasyonlarından birisine kavuşan Strüktüralizm, bir "bütün"ü, parçalardan mürekkep olmakla berâber parçalarının bire-bir bir toplamı değil, onlardan daha fazla ve daha farklı bir şey, onların ferdî/partiküler yapılarından farklı ve kendi kişiliğini taşıyan yeni bir varlık olarak ele alır. Meselâ bir insan bedeni baş, gövde, kollar, bacaklar, dalak, böbrek, ciğer v.b. gibi alt-kısımlardan terekküp eder; ancak, bir masa üzerine birer-birer sergilendiğinde, bu parçaların hiçbirisinin tek başına "insan bedeni"ni değil, kendi tekilliklerini ifâde ettiklerini görebiliriz; yâni onlar (ki yine her birisi alt-parçalardan oluşmuşlardır), bir "bütün" olan "beden" değil, kol'dur, bacak'tur, v.s. Nitekim, bu sebeple, Mimarlık, bir "eser"i bütün olarak değerlendirebilir:

"Mimarlık, gereksinme, amaç, yapım, iç mekân, dış biçim, öznel öğeler ve başka verilerin yan yana gelmesiyle oluşmaz; herhangi bir eşya veya insanî eylem gibi, bileşenleriyle değil, bütünüyle var olur."²

Şimdi, bu sayfada verilen, iki mîmarî mozaik örneğine bakalım. Her ikisi de St. Paul Katedrali'ne âit olan bu mozaiklerden birincisi (şekil 1)³ bir döşeme deseni, ikincisi ise (şekil 2)⁴ bir duvar deseni-

Şekil: 1: Yer Mozaiki

Şekil: 2: Duvar Mozaiki

- 1 Lao Tzu, *Taoizm (Tao Tê Ching)*, XXXIX: Kanunların Esası, Çeviren: Dr. Muhaddere Nabi Özerdim, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1946, s. 23.
- 2 Doğan Kuban, *Mimarlık Kavramları - Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş*, Çevre Yayınları, İstanbul, Kasım 1984, s. 17.
- 3 *Illustrated Architecture Dictionary*, [http://lucky.phpwebhosting.com/~ah/a/pearl/128/chancel/source/ 23.html] Sources: "Gardner's Art Through the Ages, Tenth Edition", by Richard G. Tansey and Fred S. Kleiner, Harcourt Brace College Pub, 1996.
- 4 *Illustrated Architecture Dictionary*, [http://lucky.phpwebhosting.com/~ah/a/pearl/128/chancel/source/ 15.html] "Gardner's Art Through the Ages, Tenth Edition", by Richard G. Tansey and Fred S. Kleiner, Harcourt Brace College Pub, 1996.

dir. İmdi, işbu mozaiklerin her birisi, küçücük 'tes-seralar'dan mürekkep olup, bu parçacıkların beheri tek başına el alındığında ne "bütün"ün bilgisini vermektedir (çünkü hiçbirisi holistik değil, partiküla-risttir) ne "bütün"e kıyasla kaale alınmaya değer bir ehemmiyet ve kıymet taşımaktadır ve ne de yek di-ğerleriyle, kendisi olarak, yâni kendi iktidar ve kud-retiyle bir "birlik ve bütünlük" oluşturmaktadır. Bil-hassa şekil 2'deki duvar mozaikinin parçaları, arka-larındaki duvar içerisine çok sağlamca tutturulama-yacak olursa, yer çekimine mağlûp olarak zemîne çakılıp param-parça olacaktır; hem de oraya konma-dan öncekine nisbetle daha küçük parçalara ayrıl-mış olarak.

Bir inşaat mühendisliği kavramı olarak ise, Mozaik, mimarlık kavramından bir miktar farklı olarak, bir yapı elemanıdır; özellikle betonarme ya-pı tekniğinde, çimento ile birlikte kullanılan kum yanında, mermer gibi sert taşların kırıklarının da harç içine katılmasıyla sadece kum ile elde edilen betona nisbetle daha sağlam bir yapı elde edilmiş olur.

Ancak, Mozaik, gerek bir mimârî ve gerekse de inşaat mühendisliği terimi olarak, her iki hâlde de, kendi iktidarlari ile birbirleri arasında bağlayıcı bağ kuvvetleri oluşturarak bir "bütün"e vücut ver-me imkânı olmayan; elemanlardan müteşekkil ol-duğu için; ancak ve yalnız, tamâmını birden bir ara-da tutacak olan haricî bir bağ ile bir bütünlük oluş-turabilmektedir. Bu bağ, inşaat mozaikinde de, mî-marlık mozaikinde olduğuna benzer şekilde mer-mer kırıklarının içine gömüldüğü kum ile birlikte asıl kimyevî bağlama kuvvetini sağlayan çimento olup en sağlam, en güçlü inşaat mozaiki olan "de-mirli mozaik"te ise ikinci ve daha güçlü bir bağla-ma kuvveti temin eden eleman olarak demir bulun-maktadır.

Bir Sosyal Bilim Kavramı Olarak Mozaik

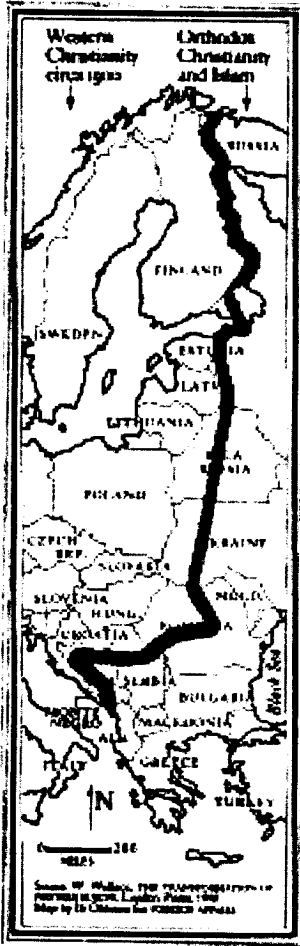
Yukarıda da kısaca sözünü ettiğimiz üzere, Mozaik kavramı, aktarılmış olduğu mimârî terimine hayli uygun bir biçimde, bir sosyal bilim literatü-ründe de kullanılmakla berâber henüz hem yeterince yaygın ve hem de teknik mânâda olgun bir terim olduğu söylenemez. Kullanıldığı kadarıyla, bir ülke içerisinde birbiriyle doğrudan bir bağlantısı olma-yan, aralarında bir birlik oluşturmaya elverişli ortak paydalardan ve siyâsî irâdeden mahrum, ancak da-ha büyük ve güçlü bir siyâsî irâdenin belirlediği şartlarda azınlık grupları hâlinde yaşayan sosyal birimleri, veya, ancak seçkin bir otoritenin baskıcı gücü ile birarada tutulabilen dinî, etnik birimleri ifâde etmektedir.

Bu ikincisi için en iyi örneklerden birisi hiç şüphesiz Irak'tır. Etnik olarak Arap, Türk(men), Kürt başta olmak üzere, Âsûrî, Süryânî v.b. etnik kökenden gelen bu halklar amalgamı, aralarında bir siyâsî birliğe vücut verecek ortak bir müşterek irâ-de oluşturamadıkları ve oluşturmaları da imkânsız olduğu için bugüne kadar hemen dâimâ, ya Osman-lı gibi hâricî bir irâde ile, ya da Saddam rejimi gibi, içlerinden birisinin te'sis ettiği tahakküm ile yöne-tilenmişlerdir.

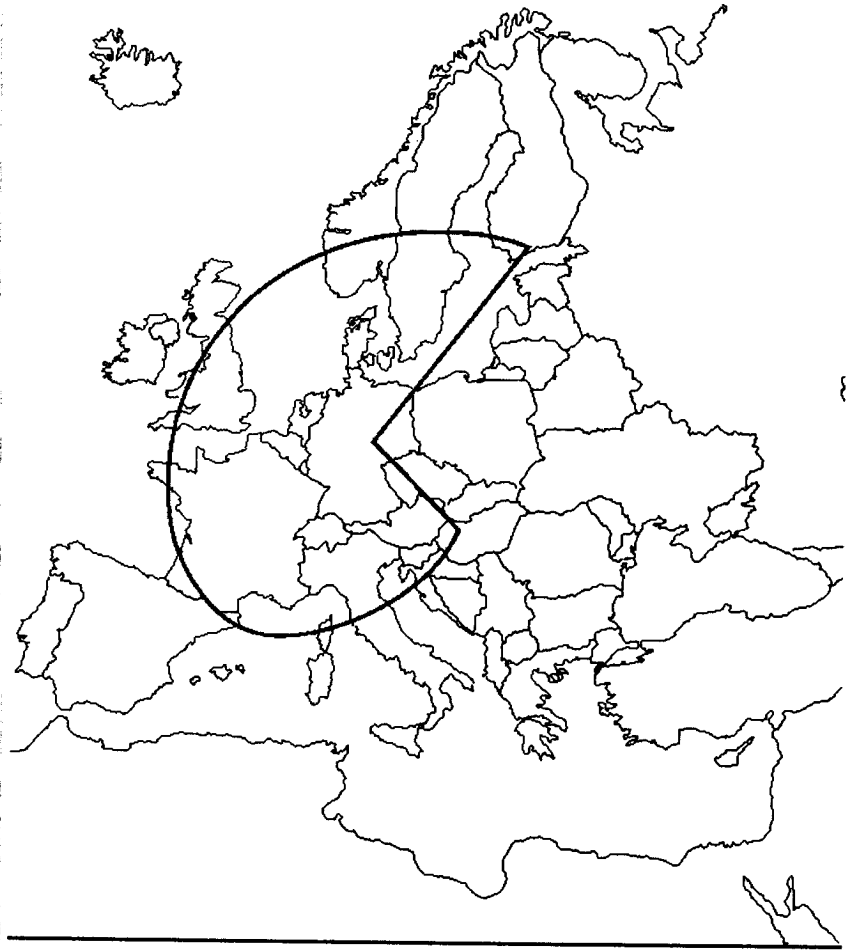
Mozaik ülke olduğu söylenebilecek bir başka ülke olan Amerika Birleşik Devletleri ise, hem et-nik köken ve hem de din ve dil bakımından hayli karma bir yapıya sâhiptir: Soy kütüğü itibâriyle İn-gilizler, İspanyollar, Portekizliler, Fransızlar, Hol-landalılar, İtalyanlar, Almanlar, İskandinavlar, İr-landalılar; kölelik yoluyla Afrika'dan gelen -daha doğrusu zorla getirilen- Zenciler; Çinliler, Japonlar, Kübalılar; daha az miktarda olmak üzere Araplar, Macarlar, Polonyalılar, Ruslar, hattâ az miktarda da olsa Türkler; din olarak Püriten, Quaker, Katolik, Maynonayt, Luteryen, Anglikan, Evangalikan gibi muhtelif mezheplerden Hristiyanlık, Şîî ve Sünnî

Katalan bölgelerinin ve dilinin dağılımı (1996) [*]

Bölge	Devlet	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus
Andorra	Andorra	468	64.311
Katalonya	İspanya	31.895	6.090.040
Balear Adaları	İspanya	5.014	760.379
Valensiya Cemaati	İspanya	23.291	4.009.329
Franja de Ponent (Aragon)	İspanya	3.672	50.000
Kuzey Katalonya (Fransa)	Fransa	4.166	369.476
Alguer (Sardunya)	İtalya	224	38.316
Toplam		68.730	11.381.851

Şekil: 3

Avrupa'nın Çekirdek Ülkeleri

Müslümanlık yanında nevi şahsına münhasır bir karaktere sahip Siyâhî Müslümanlık, Uzak-Doğu dinleri vesâire bu tablo içerisinde yer almakta ve bunun yanında, sürekli olarak alınan göçmenlerle de bu tablo sürekli büyümektedir. Ancak, buna rağmen, Amerika'yı asıl Amerika yapan, bu mozaik kitleyi anlamlı bir bütünlüğe dönüştüren, "Amerika'nın Omurgası" olarak nitelendirilebilecek "WASP"ın, yâni, White (Beyaz), Anglo-Sakson ve Protestan büyük kitlenin irâdesidir⁵.

Mozaik terimine uygun olanlardan birisi de Avrupa Birliği'dir. Son genişlemesi ile resmî dil sayısı 21, azınlık dilleri sayısı ise 22 olan Avrupa Birliği, din bakımından da aynı şekilde bir homojensizlik arz etmektedir⁶. Meselâ, buna bir örnek olmak

üzere, aşağıdaki tabloda bir azınlık dili olan Katalanca'nın dağılımı gösterilmiştir⁷.

Avrupa Birliği'nin bu karmaşık özelliği, AB literatürüne "Avrupa Mozaiki" (Euromosaic) terimiyle de girmiş ve hâlâ tam olarak çözülememiş bulunan bu mozaik yapının tam olarak araştırılabilmesi için çalışmaları yoğunlaştırılmıştır⁸.

Ancak, kırk yamadan bir bohça demek olan Avrupa Birliği'ni, eğer başarılı olabileceksen, asıl olarak bir bütün hâline getirecek olan, tüm bu mozaik yapı içerisinde tartışılmaz bir yeri bulunan lokomotif ülkeler ve onların dili ve kültürü olacaktır.

7 Catalan, the language of eleven million Europeans: [http://www.caib.es/conselleries/educacio/dgpoling/user/catalaeuropa/angles/angles2.pdf], s. 8.

8 "b) Euromosaic.

1984 yılında komisyon, topluluk içerisinde az konuşulan dillerin durumuna ilişkin kapsamlı bir çalışma yayınlamıştır. Bu çalışmayı, 1990 yılında Yunanistan, İspanya ve Portekiz'deki dilsel azınlıkların durumunu inceleyen bir araştırma izlemiştir. Ancak, topluluk içerisinde azınlık dillerini konuşanların tam sayısını ve bu dillerin kullanılmaları alanlarını belirlemek (ev, işyeri, okul, kamu idaresi, ticaret, medya, kültür-

5 bk., msl: Joan Morrison, Charlotte Fox Zabusky, "American Mosaic: The Immigrant Experience in the Words of Those Who Lived It (Pitts Series n Social and Labor History)", May, 1993, ISBN: 0822954885.

6 Languages, Regions, Foreign Territories, Climate & Religions: [http://users.tjd.com/~tdn71908/indexEU08.html#official].

Huntington'ın meşhur makalesinde de vermiş olduğu haritayla da göstermiş olduğu gibi (Şekil: 3), asıl Avrupa, 16'ncı asırda oluşan Ortodoks-İslâm çizgisinin batısında kalan kısım⁹; ancak bu kısım da "azınlıklar çorbası" değil, aşağıdaki haritada gösterilen (Şekil: 4) "Core Countries" (Çekirdek Ülkeler) anılan ülkelerdir¹⁰. Çünkü Avrupa kültürünü, medeniyetini yaratan, kuran milletler, diller ve kültürler bunlar olduğu gibi, Avrupa Birliği'ni de bir lokomotif gibi alıp götüren ülkeler ve milletler de yine, Protestan ve Katolik ülkeler ve milletler, dahası, bunlar içerisinde de, Gerçek Avrupa olan Almanya, Fransa ve İngiltere'dir.

Devlet, Kurucu İrâde ve Asabiye

Bir ülkenin, bir devletin "mozaik halklar" tarafından kurulamayacağını en iyi açıklayabilecek teori, hiç şüphesiz, Haldûn'un devlet teorisidir. O'na göre, her devletin kurulması ve ayakta tutulması için "Asabiye" adını verdiği bir irâde lazımdır ve bu da iki türdür: Neseb Asabiyesi ve Sebeb Asabiyesi. Ancak Devlet'i, aynı soy, aynı dil ve aynı din bütünlüğü içerisinde olan bir insan grubu kurar; burada en önemli olan "soy"dur ve devlet kuran bu irâdeye Haldûn Neseb (Soy) Asabiyesi adını verir. Nesebî Asabiye'de toplumu birbirine bağlayan, Devlet'i kuran ve ayakta tutan irâde, aynı soya bağlı ve/veya âit olmaktan, daha sahîh bir ifade ile, aynı dil ve/veya kan kökünden olmaktan ve/ya öyle hissetmekten kaynaklanırken Sebebî Asabiye'de Devlet'i kuran değil ama ayakta tutan irâde daha karmaşık bir fonksiyonellik kazanmakta ve esas itibâriyle neseb, kan veya soy bağı duygusu yerine, daha ziyâde gelişmiş ve daha ziyâde karmaşıklaşmış sosyal münâsebetler örgüsünün icbâbâtından olan ilişkilerden ileri gelen daha yüksek seviyede bir

toplumsal irâde olmaktadır ki buna "Toplumsal Mukavele" diyebiliriz.

Neseb Asabiyesi'nde aynı nesebden, soydan gelmek, soydaş ve hattâ kandaş olmak kaçınılmaz bir şart olduğu hâlde, Sebeb Asabiyesi'nde böyle bir şart yoktur; hattâ bu asabiye zâten bu şartın nâ-mevcûdiyetinin bir ürünüdür. Neseb ve Sebeb Asabiyeleri arasında yaratıcılık ve harekete geçiricilik bakımından fark yoktur. Önemli olan, bu bağdaki 'sıkılık' ve 'hayatiyet'tir.

Neseb Asabiyesi, temel olarak bir 'neseb', 'soy' üzerine temellendirilmiş, veya ondan kaynaklanan bir dayanışma rûhu olup Haldûn'a göre asıl asabiyedir; Devlet'in hem kurucusu odur hem de sonuna kadar koruyacak olan O'dur. Buna mukabil, Devlet genişleyip büyüdükçe, başka asabiyelerden de tebaası olacaktır. Bu takdirde ya Neseb Asabiyesi'nde takılıp kalmak ya da yeni bir asabiye inşâ etmek zarûreti doğacaktır; birincisi diğer tebaayı devletle çatışmaya sokar, ikincisi ise bütünleştirir. İşte, bir tür "Üst-Asabiye" olan bu ikincisi, yâni Sebeb Asabiyesi, bu durumda, artık soy-sop bağlarına ihtiyâcı kalmamış olan devletlerde ortaya çıkmaktadır. Nitekim, Haldûn'a göre, "Devlet oturduktan ve işler yoluna girdikten sonra Asabiye'ye ihtiyâç da duymayabilir". Ne var ki, mükerreren ve vurgu ile belirtelim, Neseb Asabiyesi Devlet'in hem kurucusu hem de sonuna kadar koruyacak olanı olduğu gibi, şâyet Mülk O'nun elinden alınmak istenirse hakkî mânâda kıyâmet kopar. Nitekim, Haldûn'un "kıyâmet" için işaret ettiği âyet, Zilzâl (Zelzele) Sûresi'nin "Arz, zelzele sarsıldığı zaman" meâlindeki ilk âyetidir¹¹:

"III. Bazı mülkî nisap sahipleri için, asabiye ihtiyâç göstermeyen bir devlet husule gelebilir."

"Bunun sebebi şudur: Bir asabiyet, bir takım milletlere ve nesillere karşı bir çok galebelere ve üstünlüklerde elde etmiş, o asabiyet sahiplerinin hâkimiyetine destek olan uzak bölge ahalisinde onları benimseme ve kendilerine boyun eğme hâli husule gelmiştir. Böyle bir asabiyete sahip olan bir şahıs kalkıp onlara gitse, mülkünün karargâhı ve izzetinin bittiği geliştiği yeri bir tarafa bırakarak söz konusu uzak bölgelere varırsa, ora halkı onun etrafında toplar. Hâkimiyetini tesis etmesi için ona destek olur, hâl ve hareketleri konusunda ona arka çıkar, devletin temellerini atması için kendisine ilgi gösterir, onun nisabı içinde mülkün istikrar bulacağını ümit eder; hâkimiyetin, usûlünden kendi eline intikal ettireceğini bekler, ona destek oldukları için kendilerini devlet teşkilatındaki vezirlik, komutanlık ve

rel faaliyet vs.) ve dilin sosyo-dilsel canlılığını değerlendirmek için toplanan verilerin yeterli düzeyde olmaması üzerine, komisyon, azınlık dillerine ilişkin ihale usulüyle yeni bir çalışma yaptırmıştır. Dört farklı enstitünün dilbilimcilerinden oluşturulan bir kurul tarafından hazırlanan çalışma 1996 yılında, Avrupa Birliği'nde Azınlık Dil Gruplarının Üretilmesi ve Yeniden Üretilmesine İlişkin EUROMOSAIC isimli bir rapor yayınlanmıştır. Rapor, resmî kaynaklar, yayınlar, çalışmalar, uzmanlar ve AB liderleri ile yapılan görüşmelerden derlenen bilgiler, AB çapında kullanılan detaylı anketler ve seçilen bazı bölgelerde yürütülen sınırlı sayıda ki amprik araştırmalar neticesinde hazırlanmıştır."

[Eren Polatoğlu, "Azınlık Hakları Yönünden AB Hukuku", *Türkiye ve Siyaset Dergisi*, No: 3, Temmuz-Ağustos 2001, "Azınlıklara ve Azınlık Dillerine İlişkin, AB Kurumlarının İşbirliği ile Kurulan ve Yürütülen Diğer AT/AB Program ve Faaliyetleri" başlıklı bölüm: ss. 81-82].

9 Samuel P. Huntington, "The Clash of Civilizations?" *Foreign Affairs*, New York, Summer 1993, Volume: 72, Issue: 3, ISSN: 00157120, p. 30.

10 Bu harita için, bk. The Regional Core of Europe: [http://www.mcrit.com/SPESP/regional_core_of_europe.htm].

11 İbn Haldun, *Mukaddime*, Çev. Süleyman Uludağ, C. I, İkinci Baskı, Mayıs 1988 (Birinci Baskı Mayıs 1982), Bölüm: III.III, s. 484.

serhat valiliği gibi makam ve mevkilere seçmek suretiyle mükâfatlandıracağını umar, onun saltanatına ve iktidarına ortak olmaya hiç bir şekilde tamah etmez. Zira onun asabiyetine teslim olmuştur, onun ve kavminin dünyanın her tarafında muhkem galebesine ve üstünlük rengine boyun eğmişlerdir, iz'analarda ve zihinlerde onlar lehine imani bir akide yerleşmiştir (hâkimiyetlerini ve iktidarlarını kabul ve temin için çalışmanın dinî bir vazife olduğuna inanılmıştır). Onunla birlikte veya onusuz devlete hâkim olmaya kastetseler, yer yerinden oynar (Zilzal, 99/1) diye inanmışlardır.”¹²

Gerçekten de, gerek “mozaik” veya gerekse başka herhangi bir sebebe müsteniden “Mülk’ün tapusuna el uzatıldığında” kıyâmetin koptuğuna dâir çok fazla örnek vardır; meselâ, Amerika’da yukarıda sözünü ettiğimiz Amerikan Mozaiki’nin son günlerde gündeme sıkça gelmesi ve bilhassa İspanyol asıllıların (Hispanikler) İspanyolca’nın ikinci resmî dil olma taleplerinin yoğunlaşması, Amerikan milliyetçiliğinin sertleşmesine yol açmıştır. Bu konuda verilecek en anlamlı örneklerden birisi, Türkiye’ye talkım verirken aynı belânın kendi başlarına musallat olması durumunda Batılıların ne yapacaklarını belgeleyen, Huntington’ın, “Hisaniklerini, Amerika’yı iki dilli, iki kültürlü bir ülke hâline getirmek istediklerini; hâlbuki Amerika’nın asıl omurgasının WASP olduğunu ve buna izin verilemeyeceğini” tehditkâr bir dil ile ifâde eden “Hispanik Meydan Okuması” “The Hispanic Challenge” isimli makalesidir¹³.

“Türkiye Mozaiki”

Şimdi tekrar Türkiye’de dillere dolanan “mozaik” kavramına dönelim:

Kısaca anlatmaya çalıştığımız gibi, zâten bulanık ve yeterince kemâle ermemiş bir sosyal bilim kavramı olan Mozaik Ülke kavramı ile Türk(ie) intelijansiyasınca anlatılmak istenen, ilk olarak, basitçe özetlenecek olursa, bir ve bütün bir “Türk Halkı”nın mevcut olmayıp, Türkiye’nin, aslında, herbirisi diğerinden kopuk, aralarındaki tek belirleyici ortak payda aynı coğrafyayı paylaşmak olan bir halklar amalgamından müteşekkîl olduğudur. Bununla ilintili olarak ikincisi ise, bunun ardından kendiliğinden gelen ve en az birincisi kadar sığ bir kavram olan “zenginlik” altına konan bir sonuç olarak çıkı-

yor; buna göre, bu vaziyet aslında bir “zenginlik kaynağı” imiş! Üçüncü olarak ise, bunlardan türetilen siyâsî sonuç ve onu netâmeli bir “araç kavram” hâlinde karşımıza çıkaran da bu: Mâdem ki Türk Halkı diye bir şey yok ve mâdem ki Türkiye Halkı, daha açık tanımıyla “Türkiye Halkları Koleksiyonu” var, o hâlde siyâsî yapının da bu vaziyete göre yeniden dizayn edilmesinin vakti gelmiştir. Nasıl olsa Türk diye bir şey yok ve nasıl olsa olanlar da aptal, nasıl olsa Türkiye boş arâzi ve nasıl olsa Türkiye elden çıkıyor ya; öyleyse haritaya bakan kendine bir yer beğenebilir ve eline cetvel alan kendine bir sınır çizebilir. Öyleyse, yetişin ey Türkiye Halkları: Batan geminin malları burada!

Senelerdir piyasada tedâvülde tutulan ve çiğnene-çiğnene çürümüş bir sakıza dönüşen bu sahte ve flu terim, kullanıcılarınca iyice tanımlanıp, gerçek anlamda bir sosyal bilim kavramına dönüştürülmüş değildir; ancak, alelumum mânâda kullanıldığı şekliyle, istihraç edilecek mânâ da açıkça şu olmak durumundadır: Türkiye, şâyet bir halklar koleksiyonundan oluşmuş bir mozaik ise, O’nu bir bütün olarak ayakta tutan asıl güç kaynağı, bu sözde halkların kendileri değil, “onların dışında” bir başka güç kaynağı olan Türkler’dir. Yâni, aslında “mozaikçi sahte intelijansiya”nın varmak istediği gaye, kendi beyinlerinde patlayacak olan tam bir bumeranga dönüşür: Türkiye’nin bir “mozaik ülke” olduğunu ileri sürenler, bu “mozaik”in, işbu “sözde halklar”ın irâdelerinin değil, bu ülkenin “Türklerin Ülkesi” olmasının bir sonucu olduğunu kafalarına sokmak zorundadırlar.

Hâsıl-ı Kelâm

Tarihleri boyunca binbir türden kavmi, halkı, ırkı, dili, dini adâlet üzere idâre etmiş, Arz üzerinde imparatorluk kurabilmiş pek nâdir birkaç milletten biri olan Biz Türkler için, ülkemizde kendisini Türk kabûl etmeyen vatandaşlarımız ne bir korku kaynağıdır ve ne de telâş; hattâ “dahası gele” bile deriz. Ve kezâlik, Türkler’in adını verdiği ve Haçlı Seferleri’nden beri “Türkiye” olarak tanınmış bu ülkenin bütün vatandaşları, hukuken yekdiğerine tamâmen eşittir ve hiçbir kimsenin bir diğerine herhangi bir üstünlüğü de söz konusu olamaz. Ancak; Türkiye bir mozaik ülke değil; Türkiye, Türklerin ülkesi! Ve dahi, eğer ki “mozaik” metaforu illâ da kullanılmak isteniyorsa, derim ki, Türkiye ancak, demiri, çimentosu, kumu, yâni omurgası Türkler olan bir “demirli beton mozaik ülke” olarak tanımlanabilir.

Ve dahi: Bu ülkede herkes yekdiğerine eşittir; ancak, Haldûn’un buyurduğu gibi, Mülk’ün tapusuna el atılırsa “yer yerinden oynar”.

12 İbn Haldûn, *Mukaddime*, Bölüm: III.III, Çev. Süleyman Uluğ, C. I, Dergâh Yayınları, s. 484.

13 Samuel P. Huntington, “The Hispanic Challenge”, *Foreign Policy*, March-April 2004, Bu makalenin Internet’ten serbestçe ulaşılabilir bir nüshası için şu adrese başvurulabilir: [http://cyber.law.harvard.edu/blogs/gems/culturalagency1/SamuelHuntingtonTheHispanicC.pdf]